

Németh Gábor Dávid első kötete nem szokványos bemutatkozás. Kevés nyoma van benne a hangkeresésnek, és hiányzik belőle az az elsőkötetes szerzőkre többnyire jellemző igény is, hogy minden eddig megszerzett „tudományát”

egyetlen anyagba sűrítse, ezzel demonstrálva költészetének sokszínűségét. Épp ellenkezőleg, a témák és a versformák gazdagsága helyett az egy központi kérdéskörre felfűzött mondanó rétegzettség adja különlegességét. A tematikus szikárság mögötti komplexitás mint a kimon-

76 Kontra Attila

A KÖTELEZŐ ÖRÖKKÉ- VALÓSÁG TERHE

Németh Gábor Dávid:

Banán és kutya

dott és a ki nem mondott tartalmak *coincidentia oppositorum*. Éppen ezért kíván sajátos olvasási technikát. Strukturált felépítése miatt a befogadói élmény első nekifutásra, lineárisan haladva egészen más (és talán kevésbé katartikus), mint az újabb és újabb összefüggések felismerése után, a már ismert motívumok egymásnak való megfeleltetése céljából visszalapozgatva. Az újraolvasások során pedig egyre inkább érezhető annak a nagyon erős kohéziós erőnek a jelenléte, amely ezeket a jól összerakott szövegeket egyben tartja.

A négy ciklusba rendezett versek szinte ugyanazoknak a képeknek az eltérő szempontú megvilágításai, s amint Kemény István is rámutat a kötethez írt ajánlójában: „Három ciklus rakódik le szépen, logikusan: egy »én« ciklus, egy »ő« ciklus, egy »te« ciklus. És aztán a negyedik ciklusban ezt az egész halmot felgyűjtja a halál.” A halál, amely már a felütésben megmutatkozik, és a könyv elején álló címadó költeménnyel együtt szomorúan szép (gyász)keretbe foglalja a közbeeső részeket: „Utálom a gyászévet, a szót, a hét hónapra / azt mondom, hogy fél éve” (*Banán és kutya*). A testi kiszolgáltatottság miatti szégyen érzetét evokáló *Direkt túltöltöm* szakasz további darabjait azután sorra az önazonosság keresésének hiábavalósága hatja át (*Jó történet; Megértem a gyanakvást; Fordítva*), „a majdnem és a mégsem közti különbség” elvont terének kórtermi csempelapok és hordágyak vastag, fém peremei általi konkretizálása. Ebben a rideg világban egyedül a tisztulás reményét hordozó víz lehet a közvetítő az „ami van” és az „aminek lennie kellene” között: „Szeretném, ha most látnál. A kádban / ülve, ernyedten. Ahogy csak a víz / közvetítésével merek magamra nézni.” (*A bántalmazás öröme*); „A kád volt a legmegfelelőbb, / mert valamennyi mindig kifolyt. Ahogy / beleültem, a bőröm összegyűrődött, megnőtt / a kis árok a kulcscsontomnál” (*Kamilla*).

Ez a problematika a vonatkozó szövegek súlyához mérve könnyedén ível át a következő ciklusba, de itt, a lehetetlen formák és ruhadarabok

kavalkádjában már egy harmadik személyre vonatkozóan merül fel a kérdés: „Ki ő, ha bármit hordhat?” (*Gyerekruhák*). A kiszolgáltatottság kulcsszavának helyébe a határ lép, a hordágyak helyébe pedig a kabát, a cipő, a takaró. Az illeszkedés és a tér dilemmái ugyan itt is előkerülnek (*Lehetetlen forma; Teli szájjal*), s egyben visszautalnak az előző ciklus *Köztes tér* 77 című versére, de az én-azonosság tettenérésének kudarcán túl azért némi beérkezettséget is sugallnak: „Amikor felkelek, / rögtön a lepedőt vizsgálom, megkönnyebbülök / az ott maradt ároktól: a testem bizonyítva van” (*Izland*). Később a pillanatnyi bizonyosság okozta léttöbblet egy egzisztencialista hangvételű szentenciában manifesztálódik: „A kabát bent tartja az illatot, / határaink önmagunk megteremtésének / folyamataiban jönnek létre” (*Fekete, fehér*).

Az eddigiek alapján joggal remélhetnénk valamiféle szintézist a két, különböző nézőpontból felvillanó élménysor találkozásában, a harmadik ciklus azonban csak részben teljesíti be várakozásunkat. A szavak olykor megrekednek a konszenzusos némaságban: „Nem szóltunk egymáshoz, / helyette egymás reakcióit figyeltük, / hogy tudjuk, mik a szabályok” (*Társasjáték*). Máskor megszólítottá válik ugyan az eddig jórészt csak távolságtartással szemlélt másik, az őszinte kommunikáció ennek ellenére mégis lehetetlen: „Hallottam, hogy rólam kérdeztek, / ezért odébb mentem, hogy ne halljam / mivel térsz ki a válasz elől, / mivel kerülöd meg a kérdést, / úgy mint engem / éjszakánként, amikor kimáskálsz, / mintha felfáztál volna és rendszeresen / ki kéne pisilned magadból egy részt / az éjszakából, szóval odébb mentem, / csendesen, de elég feltűnően ahhoz, / hogy észrevedd” (*Tóság*). A „te” alakzatának közlésbe történő beemelése így éppen a véges meghatározások semmisségét domborítja ki ahelyett, hogy vágyott egységüket megvalósítaná: „Úgy néztél rám, mintha egy fényképen lennél, / a kötelező örökkévalóság terhével. Fél év után / kérdeztél rá, miért csukom be a szememet közben. / Hogy mondhatnám el, hogy semmire nem gondolok? / Jobb lett volna, ha nem kérdezed meg, és a legrosszabbra / gondolsz. Sokkal rosszabb beismerni a semmit” (*Semmizaj*).

Az utolsó szakaszban, a kendőzetlenül megjelenő halállal szemközt (melynek mindezidáig elővételezése zajlott) végül „minden jelentés magára marad”. A megváltoztathatatlan tárgyilagossá tudomásulvétele és az elviselhetetlent enyhítő öncsalás egyaránt helyet kapnak ebben a határhelyzetben: „Az agyam a halálából / dolgozik. A fényképére rá tudok nézni, / de rá, ha itt lenne, már nem tudnék” (*Kiárusítom*); „A gyomrom nem bírja / a távolságot, hogy lefoglaljam magam, / átírtam valakinek a nevét az övére a telefonban, / hadd higgyem majd néha, hogy ő hív” (*Hideg*).

Ezen a ponton bizonyára sokan engednének a transzcendencia irányába való elmozdulás „kísértésének”. Annak megítélése, hogy a feltétlen dimenziója kihagyható-e egyáltalán az emberről folyó diskurzusból a lényeg torzulása nélkül, nem feladata ennek az írásnak. Németh Gábor Dávid
78 mindenestre nem lép túl az immanencián, és kötetének talán ez a következetesség a legfőbb erénye. Azok számára is példaértékű lehet, akik adott esetben más módon közelítenének a végső kérdésekhez. Tabusítás nélkül, letisztultan ír, és amit ír, felkavaróan hat. A *Banán és kutya* a halálfolyamat rögzítésének őszinte kísérlete. Megrendítő természetességével maradéktalan élményt nyújt az olvasónak. (*FISZ, Bp. 2017*)

